

A.C. Baantjer

De Cock

en moord in brons

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat stond met zijn handen op zijn rug, wat wijdbeens, voor de beregende ruiten van de kale rekerchekamer. Zachtjes wiegelend op de ballen van zijn voeten staarde hij somber naar de glimmende daken van de smalle huisjes aan de overkant.

Schuin beneden, in de nauwe Heintje Hoeksteeg, waren de putten weer eens verstopt en stroomde het regenwater als een kronkelend riviertje naar de zij-ingang van Onse Lieve Heer op Solder, het liefste en intiemste museum dat Amsterdam kent.

In vroeger jaren waren die verstoppingen altijd de schuld van Mosie, de haringman, die na het vakkundig bewerken van zijn puur Hollandse lekkernij, de graten, hommetjes en kuit in de put van zijn onderstukje spoelde. Maar Mosie de haringman was dood en in zijn souterrain midden in de steeg was nu een schreeuwerige sekstent, waar exotische vrouwen uit verre landen voor veel klandizie zorgden.

Rechercheur Vledder schoof zijn elektronische schrijfmachine van zich af, stond op en kwam naast hem staan. 'Waarom,' grapte hij, 'kijkt een ambtenaar 'smorgens niet uit het raam? Antwoord: dan heeft hij 'smiddags niets meer te doen.'

De Cock bromde.

'Ik heb nog werk zat,' snauwde hij. 'Er ligt in de lade van mijn bureau nog een omvangrijke fraudezaak, waaraan ik nodig moet beginnen. Maar dergelijke zaken liggen mij niet zo best. Dat gescharrel en geknoei met cijfertjes en valse rapporten is zo kil, zo emotioneel, dat ik de grootste moeite heb om mijn gedachten erbij te houden.'

'Daarom kijk je uit het raam.'

'Precies.'

Vledder wees naar de Heintje Hoeksteeg.

'De putten zijn weer eens verstopt.'

De Cock knikte traag. 'Er is in feite niet veel veranderd. In plaats van hommetjes en kuit spoelen de dartele dames van de sekstent nu hun gebruikte condooms door het oude putje van Mosie, de haringman.' Tastend in zijn herinnering zweeg hij even. 'Condooms,' ging hij verder, 'vroeger, als jonge diender, drukte ik mijn neus tegen de etalageruit van een drogisterij om te zien of daar ergens een condoom lag... want middelen ter voorkoming van zwangerschap mocht men niet tot verkoop in voorraad hebben. Nu hangen ze aan de muur in handige automaten en vertoont men op de televisie leerzame spotjes om ter bestrijding van aids het gebruik van diezelfde condooms te bevorderen.'

Vledder maakte een lichte schouderbeweging.

'Tijden veranderen.'

De Cock nam zijn handen van zijn rug en zwaaide.

'Voorwerpen die aanstotelijk zijn voor de eerbaarheid, mag men niet tentoonstellen.' Hij gniffelde. 'Maar loop eens door de Lange Niezel en kijk in de etalages van de seksshops... wouden van kunstpenissen... ik heb nooit geweten dat ons geslachtsdeel in zoveel variëteiten voorkwam. En dan plastic opblaasvrouwen met uitnodigende openingen... je moet er gewoon niet aan denken dat zo'n imitatiewegwerpjuffrouw tijdens het uitbundig stoeien lek stoot.'

Vledder lachte luidkeels. Toen hij weer wat tot bedaren was gekomen, blikte hij opzij. 'Typisch de woorden van een cynische oude man.'

De Cock schudde zijn hoofd.

'Ik voel mij niet oud en ik bedoel het niet cynisch. Het komt door mijn herinnering aan Mosie. Ik kreeg zo het gevoel dat zijn dood met al die veranderde zaken verband houdt.'

'Hoe?'

'Mosie was een jood, een gelovige jood. En hij had het niet breed. Maar al kon hij vrijdag na zonsondergang en op zaterdag nog zoveel geld verdienen, toch bleef zijn kar in de Heintje Hoek gesloten, dan hield Mosie sabbat.'

Vledder knikte begrijpend.

'Je bedoelt dat hij vasthield aan oude waarden en tradities?'

‘Ja, zo’n man was Mosie. Hij was de enige van zijn familie die in Duitsland het concentratiekamp Dachau overleefde. De rest werd uitgemoord. Toch was hij niet verbitterd of rancuneus. Ik stond er eens bij toen een Duitser hem aan zijn kar de weg vroeg. Tot mijn verbazing antwoordde hij heel beleefd en uitvoerig. Toen ik hem vroeg hoe hij dat, na alles wat er was gebeurd, nog kon, zei hij: “De wraak is aan Jahweh... niet aan mij.”’

Vledder reageerde verbaasd.

‘En dat vond je mooi?’

De Cock antwoordde niet direct.

‘Het deed mij denken,’ sprak hij na een poosje, ‘aan mijn oude moeder. Zij had weinig vertrouwen in het recht, zoals mensen dat bedrijven. Ze was er ook niet zo mee ingenomen dat ik een radertje werd van dat rechtsbedrijf. Ze had, en dat zei ze mij openlijk, veel meer vertrouwen in het Laatste Oordeel, als God, zittende op zijn troon, rechtspreekt.’

Vledder grinnikte oneerbiedig.

‘Daar kun je in deze aardse wereld toch niet op wachten. Het zou me een janboel worden. Denk eens aan al die mensen, die niet in een Laatste Oordeel en eeuwige verdoemenis geloven.’

De Cock draaide zich naar hem toe.

‘Je bedoelt dat recht en de wraak voor onrecht toch een zaak is die ons mensen aangaat?’

Vledder knikte heftig.

‘Beslist. Het is een taak, waaraan wij ons niet kunnen en mogen onttrekken.’

‘Toch wil ik in het Laatste Oordeel geloven.’

‘Waarom?’

De Cock spreidde zijn beide handen.

‘Het geeft mij een veilig gevoel... een beschermend gevoel van zekerheid.’

‘Waarvoor?’

‘Voor het geval dat wij mensen in ons rechtsgeding eens ernstig zouden dwalen, mistasten, begrijp je... het Laatste Oordeel... een definitieve goddelijke correctie van door ons gemaakte fouten.’

Vledder snoof verachtelijk.

‘Daar hebben ze wat aan.’

De Cock keek hem niet-begrijpend aan.

‘Wie?’

De jonge rechercheur gebaarde heftig.

‘De slachtoffers van een gerechtelijke dwaling. Wat voor nut heeft voor hen nog zo’n goddelijke correctie? Wat schieten ze daar uiteindelijk...’ Er werd zacht op de deur van de recherchekamer geklopt. Vledder maakte zijn zin niet af. Nog hoorbaar geprikkeld riep hij: ‘Binnen.’

De deur gleed langzaam open. In de deuropening verscheen een jonge vrouw in een lange bloedrode cape. Ze bleef even staan, nam de capuchon van haar hoofd en ontrolde een weelde aan lang goudblond golvend haar. Daarna zwaaide ze met een sierlijk gebaar de cape van haar schouders. Een waaier van fijne reghendruppels spatte op de vloer. Met de natte cape over haar rechterarm stapte ze op de beide rechercheurs toe. Kalm, gracieus, zich zichtbaar bewust van elke beweging van haar lichaam.

Haar verschijning was adembenemend. De Cock hoorde hoe naast hem aan de borst van Vledder een zucht ontsnapte. Secondenlang vormden de kale wanden van de recherchekamer een schitterend decor voor de bijna mystieke schoonheid die zij al voortstappend etaleerde.

De Cock keek gebiologeerd toe. Hoewel al zijn spieren door haar aanblik verlamd schenen, bleven zijn hersenen waakzaam functioneren. Tastend gleed zijn blik over de trekken van haar gezicht. Ovaal, met iets oplopende jukbeenderen. Hij schatte haar op rond de vijfentwintig jaar. Misschien nog enkele jaren ouder. Zijn blik gleed omlaag. Haar blonde haren dansten met het ritme van haar tred op een strakke paarse japon, die aan haar figuur tintelende accenten gaf. Met moeite onttrok de grijze speurder zich aan de ban van haar uitstraling. Met een glimlach om zijn lippen liep hij haar vrolijk tegemoet en begeleidde haar naar zijn bureau, waar hij haar met een hoffelijke buiging een stoel aanbood.

‘Neemt u plaats.’

Zijn stem klonk schor.

Vledder schoot struikelend toe, nam haar natte cape aan en bracht die naar de kapstok.

Ze dankte hem met een glimlach.

De Cock ging achter zijn bureau zitten. De oude rechercheur onderging nog steeds de verwarring van haar betoverend flui- dum. Hij slikte een paar maal en bedwong de verwarring.

‘Mijn naam is De Cock,’ sprak hij nog wat schor, onzeker. ‘De Cock met... eh, met ceooceekaa.’ Hij wees naar de jonge re- chercheur, die van de kapstok terugkwam. ‘En dat is Vledder, sinds jaar en dag mijn onvolprezen hulp en steun.’

Ze glimlachte opnieuw. Beleefd. ‘Aangenaam.’ Ze had een war- me, melodieuze stem. ‘En ik ben Adelheid... Adelheid van Kleef.’ ‘Een mooie naam, vind ik... Adelheid... en zo toepasselijk.’

Ze keek met haar blauwe ogen naar hem op.

‘In welk opzicht?’

De grijze speurder gebaarde in haar richting.

‘De naam Adelheid is een oude naam... van Germaanse oor- sprong en betekent... vrouw van edele gestalte.’

Ze liet haar hoofd iets zakken.

‘Vrouw van edele gestalte,’ herhaalde ze proevend.

‘Wist u het?’

Ze knikte nadrukkelijk.

‘De naam Adelheid komt in onze familie heel veel voor. Ge- neraties lang... zolang wij de sporen van ons geslacht kunnen terugvoeren.’ Ze verzonk even in gepeins. ‘En mocht mij nog eens het geluk beschoren zijn om een dochter te bezitten, dan zal ik haar zeker Adelheid noemen.’

De Cock beluisterde een ondertoon van droefheid.

‘Hebt u kinderen?’

‘Nee.’

‘Bent u... eh, bent u gehuwd?’

Ze schudde haar hoofd.

‘Het is mij nog niet gelukt om een passende echtgenoot te vin- den.’

De Cock toonde verwondering.

‘Een vrouw van uw schoonheid...’

Ze verschoof iets op haar stoel.

‘Ik... eh, ik stel nogal hoge eisen aan een mogelijke levenspart- ner... hoge ethische en morele eisen, wel te verstaan. Hij behoeft

niet mooi te zijn, knap of bijzonder aantrekkelijk. Dat zijn zaken, die mij niet zo interesseren.’ Ze zweeg even en drukte haar kin iets naar voren. ‘Ik heet Adelheid, zoals u zei, van edele gestalte. Ik wil ook een *edele* man.’ Om haar lippen gleed een trieste glimlach. ‘Er zijn niet zoveel heren der schepping, die aan mijn eisenpakket voldoen.’

De Cock liet de accolades rond zijn mond even dansen. ‘*Wie peert of wijf zoekt,*’ declameerde hij, ‘*zonder gebreecken, die mag het werck wel laten steecken en denken, dat hij bed en stal wel eeuwig ledigh houden zal.*’ Hij keek naar haar op. ‘Kent u dat gedichtje?’

Adelheid van Kleef schudde lachend haar hoofd.

‘Nooit eerder gehoord.’

De Cock wuifde.

‘Het is van ons aller Vader Cats, een dichter uit de zeventiende eeuw, die bij onze voorvaderen om zijn wijsheid in hoog aanzien stond. U moet hem dat *wijf* maar vergeven. Hij had nooit van emancipatie gehoord.’ De oude rechercheur boog zich iets naar haar toe en veranderde van toon. ‘Ik neem echter niet aan dat u op deze regenachtige dag naar de recherche bent getogen om naar oude belerende gedichtjes te luisteren?’

Het gezicht van Adelheid van Kleef betrok.

‘U hebt gelijk... dat was niet het doel.’

‘Wat wel?’

Ze zuchtte diep. ‘Ik kom een vermissing melden.’

‘Een vermissing?’

‘Ja.’

‘Wat bent u kwijt?’

Adelheid van Kleef antwoordde niet. Het leek alsof de vraag haar was ontgaan. Een tijdje staarde zij met een halfopen mond wat dromerig voor zich uit.

Het duurde De Cock te lang.

‘Wat bent u kwijt?’ herhaalde hij dwingender.

Haar blik werd weer helder.

‘Een man.’

De Cock hield zijn hoofd iets schuin.

‘Een man?’

In zijn stem trilde ongelooft.

Adelheid van Kleef knikte traag.

‘Zoals ik zei... een man... Siegfried heet hij... Siegfried van Xanten.’

De Cock kuchte.

‘Ik dacht... eh, dat u geen... eh.’

Ze schonk hem een moede glimlach.

‘Siegfried is geen levenspartner... geen man met wie ik ooit het huwelijksbed zal delen. Daarvoor mist hij de nodige kwaliteiten.’

De Cock knikte begrijpend.

‘In welke relatie staat u tot hem?’

‘Siegfried is mijn vriend.’

De Cock grijnsde breed.

‘Vriend... ik weet nooit zo goed wat ik mij daarbij moet voorstellen. Het is tegenwoordig zo’n vaag begrip.’

Ze trok haar mond strak.

‘Bent u tevreden,’ sprak ze bits, ‘als ik u zeg dat hij een man is over wie ik min of meer mijn zorgen uitstrek?’

De Cock negeerde de opmerking

‘Die vriend is weg?’

Adelheid van Kleef knikte nadrukkelijk.

‘Ik vrees... voorgoed.’

De Cock kneep zijn ogen half dicht.

‘Wat bedoelt u met... voorgoed?’

‘Ik ben bang dat hij is gevonnist.’

‘Ge-wat?’

Adelheid van Kleef keek hem met haar blauwe ogen strak aan.

‘Ge-von-nist... dat zei hij... maar ik neem aan dat u het moord noemt.’

2

De Cock keek de vrouw voor hem enige ogenblikken verbijsterd aan. ‘Siegfried van Xanten,’ reageerde hij ongelovig, ‘is volgens u ge-von-nist?’ Hij sprak het uit alsof het een vies woord was.

Adelheid van Kleef hield haar blik strak op hem gericht.

‘Siegfried was bang... doodsbang. Al maanden leefde hij in angst... durfde hij het huis niet meer uit... kroop hij ineen bij iedere voetstap op de trap.’

De Cock slikte.

‘Waar was hij dan bang voor?’

‘Voor het vonnis.’

‘Noemde hij het zo... vonnis?’

Adelheid van Kleef schudde haar hoofd.

‘Hij sprak van vondenis.’

De Cock keek haar niet-begrijpend aan.

‘Wat betekent *vondenis*?’

‘Hetzelfde als vonnis. Siegfried zou hebben gezondigd tegen de *ewa* en hij was bang dat de *sapientes* zich voor zijn dood hadden uitgesproken.’

Op het brede gezicht van De Cock kwam een kille grijns. Hij viel fel naar haar uit. ‘Het is mijn beroep om misdaden op te sporen en moorden te ontrafelen,’ sprak hij grimmig. ‘Maar ik ben beslist niet door de Staat der Nederlanden geëngageerd om grappige woordspelletjes met u te doen.’ Hij keek haar streng aan. De welwillendheid was duidelijk uit zijn houding verdwenen. ‘Wat is de *ewa* en wie zijn de *sapientes*?’

Adelheid van Kleef liet haar hoofd zakken. Er glommen plotseling tranen in haar mooie ogen. Ze gleden over haar wangen en drupten in haar schoot. Ineens toonde ze het beeld van een totale ontreddering. ‘Ik weet het niet,’ jammerde zij. ‘Ik weet het niet. Siegfried vertelde mij nooit zoveel. Dat mocht hij niet. Hij had een eed afgelegd... een dure eed, dat hij over al die dingen niet zou praten.’

De Cock monsterde haar ineengedoken gestalte, de tranen die overvloedig vloeiden, en had alweer spijt van zijn felle uitval.

‘Hoe lang is Siegfried al weg?’ vroeg hij vriendelijk.

‘Een hele nacht en een halve dag.’

‘En komt u nu al zijn vermissing opgeven?’

Adelheid van Kleef wreef met de rug van haar hand langs haar ogen en verveegde haar make-up.

‘Ik acht elk uur kostbaar.’

De Cock zuchtte.

‘Hebt u enig idee,’ vroeg hij wat vermoeid, ‘waar hij zich zou kunnen ophouden?’

‘Nee... zoals ik al zei... hij was de laatste maanden steeds thuis... ging nooit de deur uit.’

‘Waarom verliet hij dan gisteren wel het huis?’

‘Siegfried kreeg een telefoontje.’

‘Van wie?’

Adelheid van Kleef schudde haar hoofd.

‘Dat weet ik niet. Gisteravond ging plotseling de telefoon. We worden bijna nooit gebeld. Siegfried nam direct de hoorn op. Het leek alsof hij er op had zitten wachten. Het gesprek duurde maar kort... of feitelijk was er geen sprake van een gesprek. Siegfried heeft geen woord gezegd. Al na enkele seconden legde hij de hoorn op het toestel terug, liep naar de gang en trok zijn regenjas aan. Ik liep hem na en vroeg hem wat hij ging doen. “Even iets rechtzetten,” zei hij.’

‘Hoe laat was dat?’

‘Even na negenen.’

‘Heeft hij u nog gezegd wat dat *rechtzetten* betekende, wat het inhield?’

‘Nee.’

De Cock gebaarde in haar richting.

‘Heeft Siegfried kennissen, vrienden, familie?’

Adelheid van Kleef maakte een lichte schouderbeweging. ‘Ik was de enige met wie hij nog enigermate vertrouwelijk omging. Verder had hij nog een oude moeder, maar met haar had hij al jaren geen contact meer.’

De Cock beluisterde haar woorden.

‘U spreekt steeds in de verleden tijd?’

Adelheid van Kleef sloot even haar beide ogen.

‘Naar mijn diepste gevoel,’ verzuchtte zij, ‘is Siegfried van Xanten ook niet meer in leven.’

De stelligheid waarmee ze sprak, prikkelde de oude rechercheur een beetje. Hij gleed langzaam met zijn pink over de rug van zijn neus. ‘Misschien,’ formuleerde hij voorzichtig, ‘misschien is hij uit angst voor de... eh, vondenis wel naar het buitenland gevlucht?’

Zijn stem kreeg ongewild een cynische ondertoon.

Het ontging Adelheid van Kleef niet. Ze strekte haar rug en dreef de ontreddering van zich af. Van haar gezicht straalde weer een onverzettelijke weerbaarheid.

‘Meneer De Cock,’ sprak ze scherp, ‘ik hoop oprecht, voor u en voor Siegfried van Xanten, dat u hem eerder vindt dan de anderen.’

De grijze speurder liet zijn blik op haar rusten.

‘Welke anderen?’

In haar blauwe ogen vonkte haat.

‘Het volk van de Klokbekers.’

Toen Adelheid van Kleef was vertrokken, keken de beide rechercheurs elkaar aan. Zwijgend. Het was alsof na haar vertrek in de recherchekamer een vacuüm was ontstaan, een leegte, die niet werd opgevuld.

Wat verdoofd blikte De Cock naar de stoel, waarop ze had gezeten. Hem becroop een vaag gevoel dat de vrouw hem een mysterie had aangereikt, waarvan hij de ernst en de omvang niet vermocht te doorzien.

Na enige tijd hervond hij zijn spraak. Hij draaide zijn bureaustoel een kwartslag en wuifde naar Vledder.

‘Heb je zijn signalement?’

De jonge rechercheur raadpleegde zijn aantekeningen.

‘Siegfried van Xanten,’ las hij hardop, ‘oud vierendertig jaar, lengte plusminus een-meter-vijfentachtig, fors postuur, brede schouders, blond krullend haar, lichtblauwe ogen, een rechte neus, iets oplopende jukbeenderen en een krachtige kin.’

De Cock liet het signalement even op zich inwerken.

‘Een stevig gebouwde man,’ concludeerde hij.

‘Als we die Adelheid van Kleef mogen geloven, dan heeft Siegfried van Xanten het voorkomen van een goddelijke held uit de Griekse mythologie.’

De Cock lachte.

‘Het is mijn ervaring dat vrouwen mannen vaak met vreemde ogen bezien. Ik begrijp er iets van als een man een vrouw beschrijft, maar omgekeerd heb ik in het verleden dikwijls voor raadsels gestaan.’ Hij zweeg even en veranderde toen van onderwerp. ‘Heb je ook een goede beschrijving van de kleding die hij droeg?’

‘Zeker.’

‘Verstuur maar een vov’tje... een telexbericht met Verzoek Opsporing Verblijfplaats.’

Vledder keek naar hem op.

‘Wil je er nu direct al aan beginnen?’

De Cock knikte.

‘Waarom niet?’

‘Siegfried van Xanten wordt slechts één enkele dag vermist.’

De Cock maakte een weifelend gebaartje.

‘Misschien heeft Adelheid van Kleef wel gelijk... is elk uur kostbaar.’

Vledder trok een bedenkelijk gezicht.

‘Ik weet het niet,’ sprak hij wat onzeker. ‘Ik... eh, ik weet niet wat ik van haar zeggen moet. Ze heeft iets vreemds... iets wat ik moeilijk onder woorden kan brengen.’

De Cock glimlachte.

‘Ze is uitzonderlijk mooi.’

Vledder toonde een lichte irritatie.

‘Toch wekt ze geen begeerte bij mij op.’

De Cock gniffelde.

‘Moet dat?’

Vledder lachte niet. Zijn gezicht bleef ernstig.

‘Ik zou geen relatie met haar willen aangaan... in welke zin dan ook. Ik denk dat ik mij in haar gezelschap niet op mijn gemak zou voelen.’